

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ АГРАРНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ**

**ФОРМУВАННЯ СТАЛОГО
ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ:
ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ**

**Матеріали IV Міжнародної
науково-практичної конференції**

16-17 листопада 2023 року

Київ 2023

УДК 332.36

Формування сталого землекористування: проблеми та перспективи : матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 16-17 листопада 2023 р.). Київ : Редакційно-видавничий відділ НУБіП України, 2023. 290 с.

Видання містить матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції «Формування сталого землекористування: проблеми та перспективи». Тематика конференції відображає комплексність, міждисциплінарність і багатовекторність проблем формування сталого землекористування та інноваційних підходів до їх вирішення. У тезах доповідей учасників представлено технічні, організаційні, економічні, екологічні та соціальні засади забезпечення формування сталого землекористування.

Матеріали збірника будуть корисними для фахівців у сфері землеустрою, геодезії, картографії, містобудування, геоінформаційних технологій та ін.

The publication contains materials of the IV International scientific-practical conference "Formation of sustainable land use: problems and prospects". The theme of the conference reflects the complexity, interdisciplinarity and multi-vector nature of the problems of sustainable land use formation and innovative approaches to their solution. The participants' reports present the technical, organizational, economic, environmental and social principles of ensuring the formation of sustainable land use.

The materials of the collection will be useful for specialists in the field of land management, geodesy, cartography, urban planning, geographic information technologies, etc.

Матеріали подано в авторській редакції

Materials are submitted in the author's edition

Рекомендовано до друку вченою радою
Інституту землекористування Національної академії аграрних наук України
(протокол № 11 від 23 листопада 2023 р.)

ISBN 978-617-8171-09-4

© Інститут землекористування НААН України, 2023
The Institute of Land Management of National Academy of Agrarian Sciences of Ukraine, 2023

Ксенофонов М.М.
*кандидат економічних наук, старший науковий співробітник,
Державна установа «Інститут економіки та прогнозування НАН України»
Київ, Україна*

ВЛАСТИВОСТІ СТАЛОЇ АГРОПРОДОВОЛЬЧОЇ СИСТЕМИ ЯК ОРІЄНТИР АГРОЕКОЛОГІЧНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ

Переважання техногенного підходу в розвитку галузей економіки та у виробництві продуктів харчування в світі супроводжувалось виникненням ряду проблем, одними серед яких стали зменшення площі сільськогосподарських угідь та рівня їх родючості, погіршення якості та смакових властивостей продуктів харчування, зміна клімату, перенасичення повітря вуглекислим газом тощо. Посилення процесів урбанізації та зростання чисельності населення на цьому фоні спричинило зростання тиску на земельні, водні ресурси планети та на її біорізноманіття. Тобто за останнє століття встановилася тенденція в забезпеченні першочергових потреб людства в продуктах харчування за рахунок погіршення загального стану земельних ресурсів. Це означало зменшення у стратегічній перспективі можливості людських спільнот Землі забезпечувати свої харчові потреби у майбутньому.

Відповідно цього в наукових та експертних колах зростало усвідомлення необхідності надання продовольчій системі властивостей з виконання її основних функцій по забезпеченню продуктами харчування населення без погіршення її стратегічних властивостей, що знайшло відображення в концепції сталого розвитку. Одним із її значущих проявів стала доповідь «Наше спільне майбутнє» [1], опублікована Комісією Брундланд в 1987 р., в якій було надано одне з найбільш поширених визначень сталого розвитку: «це процес змін, у якому експлуатація ресурсів, напрям інвестицій, орієнтація технологічного розвитку; та інституційні зміни гармонійно підвищують як поточний, так і майбутній потенціал для задоволення людських потреб і прагнень» [1, с. 43]. В контексті зазначеного важливим для суспільства є формування продовольчої системи з відповідними вимогам сталого розвитку властивостями (рис. 1).

Вимоги збалансованості обумовлюють потребу узгодження економічної, екологічної та соціальної складової сталого розвитку. Стратегічність передбачає застосування довгострокових оцінок з недопущення вирішення поточних продовольчих проблем за рахунок зменшення потенціалу для їх вирішення майбутнім поколінням. Дотримання вимоги інституційності передбачає врахування вимог сталого розвитку на різних суспільних рівнях управління: державному, регіональному, самоврядному, підприємницькому, індивідуальному. Основою вирішення питань продовольчого забезпечення населення є певний технологічний рівень, відповідно чого необхідним є посилення екологічної спрямованості існуючих технологій. Вимогу

адаптивності продовольчої системи можна ототожнити з її динамічною стійкістю. На процес та результати функціонування продовольчої системи впливають багато чинників, що можуть змінюватися в широкому діапазоні та спричиняти негативний вплив на продовольчу систему. Це обумовлює потребу динамічної оцінки впливу окремих чинників та внесення гнучких коректив для повернення продовольчої системи до стійких позицій функціонування. Забезпечення продовольством є життєво важливою вимогою, що потребує надання властивості стабільності вирішенню даного питання для уникнення загострення соціальної ситуації у суспільстві.

Рисунок 1. Властивості сталої продовольчої системи. Джерело: сформовано автором.

Продовольчу систему можна вивчати з різним рівнем охоплення та акцентом розгляду. За рівнем охоплення існують продовольча система людини, родини, громади, регіону, держави, людства, що можна ототожнити з відповідним суб'єктом продовольчої системи. Відносно різних географічних умов та людських спільнот проявляються різні господарські, економічні, екологічні, соціально-культурні чинники. Все це спричиняє прояв різного набору проблем, які необхідно належним чином врахувати для забезпечення сталих засад функціонування продовольчої системи. Їхнє комплексне врахування вимагає нового підходу, формування складових та реалізація якого потребує здійснення трансформації продовольчої системи та визначення складових переходу для забезпечення сталості її функціонування.

Трансформація охопить різною мірою зміни в раціонах харчування людей та в складових ланцюга руху продукції з лану до столу, зокрема процеси виробництва сільськогосподарської продукції та продуктів харчування, транспортування, зберігання та реалізації. Загальна трансформація елементів та всієї продовольчої системи забезпечується шляхом здійснення окремих переходів щодо приведення у відповідність до вимог сталого розвитку технічних засобів, обладнання, технологій, інвестицій, підготовки кадрів. Загальний успіх переходу та трансформації до сталих агропродовольчих систем значною мірою буде визначатися рівнем суспільної підтримки – як здійсненням незначних змін на рівні індивідуума та родини, так і масштабних структурних змін на рівні певного територіального утворення або галузі.

Таким чином, концепція сталого розвитку базується на комплексному підході, в межах якого визнається взаємопов'язаність різних процесів на планеті, а прояв будь-якої проблеми є елементом загальних проблем людства. Відповідно цього важливим є участь різних суспільних сил в обговоренні питань сталого розвитку та в узгодженні консолідованих шляхів його забезпечення в межах формування сталих продовольчих систем.

References

1. Report of the World Commission on Environment and Development: Our Common Future (1987). URL : Our Common Future: Report of the World Commission on Environment and Development (un.org).

Properties of a sustainable agri-food system as a benchmark for agro-ecological transformation

Abstract. It is emphasized that the current solution of food problems in the world is carried out at the expense of deterioration of land resources, which strategically means a decrease in the potential for food supply of future generations. To correct this situation, it is important to move to the concept of sustainable development and the formation of sustainable agri-food systems that would meet the following characteristics: balance, strategic, institutional, manufacturability, adaptable, stable. The features of transformation and transition to sustainable agri-food systems are defined. The importance of consolidating social forces to ensure the sustainability of agri-food systems is emphasized.